

Quatter posiziuns puncto immigraziun

Retschertga avant la debatta d'immigraziun da l'emna proxima

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **Co èsi da realisar l'artitgel d'immigraziun? Quatter parlamentarischuns han tenutas dal tuttafatg divergentas. Entant che Duri Campell giavischava la preferentscha d'indigens «light» sa vilenta Martullo-Blocher da narr pervi da quest rampin politic. Semadeni spera sin ina buna cuntraproposta tar l'iniziativa Rasa e Martin Candinas less che la Svizra po tuttina timunar insaco l'immigraziun.** La proxima mesemna sa metta il cussegl naziunal en ils stadals. El prenda decisiuns concretas davart l'immigraziun che chaschuna discussiuns chaliradas dapi ch'il pievel ha acceptà l'iniziativa da la pps. Per limitar l'immigraziun propona la cumissiun dal cussegl naziunal uss – sut la reschia da la pld – ina preferentscha d'indigens «light». Quai vul dir: Il cussegl federal po ordinar ch'in patrun sto l'emprim dar part al RAV avant ch'el scriva or ina plazza libra. La cumissiun spera uschia da pudair evitar conflicts cun l'UE.

Martullo sa vilenta da narr

La preferentscha d'indigens light saja nulla e nagut e nagina soluziun, di *Magdalen Martullo* (pps). Uschia na vegnian ins betg da limitar l'immigraziun ed ils sanesters possian lura chatschar atras mesiras accompagnantas pli severas u forsia perfin il model da Geneva cun il qual il stadi possa cu-

mandar a las interpresas cun tgi ch'ellas pon manar discurs d'engaschament, quai che fiss ina intervenziun statala massiva en la libertad da las interpresas. «Exact quai na lain nus betg en il Grischun», punctuescha Martullo.

«Jau na chapesch betg co ch'ins po esser uschè naiv e da bain.» Sco interpretidra enconuscha ella la situaziun sin la fiera da lavur. Sia interpresa engaschia oravant tut indigens damai che quels sajan gia integrads ed enconuschian la lingua. Magari saja quai dentant necessari dad engaschar inschigners u personal d'IT da l'exteriur. «Questas personas na chattan ins betg tar il RAV.»

Trumpada è Martullo era perquai che la collavuraziun burgaisa ha puspè ina giada disdi. L'emprim haja ella pensà che questa varianta «light» sa drizzia oravant tut encunter la pps. «Ma atgnamain sa drizza ella encunter l'agen pievel.» La pld veglia mo far belbel cun l'UE.

Campell per statut da stagiunaris

Gist il cuntrari di *Duri Campell* (pbd). I saja impurtant da betg periclitare la libra circulaziun da personas e las cunvegns bilaterals cun l'UE. Perquai pleda el per la preferentscha d'indigens «light». I saja in cumpromiss ed atgnamain be in emprim pass. «I dovra suentar anc ulteriurs pass, pertge questa varianta n'è anc betg conforma a la costituziun», di il politicher che sesa er en la cumissiun predeliberanta.

Il cussegl dals chantuns haja suentar la chaschun da far modificaziuns. Plinavant fa Campell attent che sia fracziun haja inoltrà ina moziun che proponia d'integrar meglier las dunnas, la giuventetgna e glied pli veglia en il martgà da lavur. Quai sajan era mesiras encunter l'immigraziun da massa.

Er il statut dals stagiunaris vegn ad esser in tema en la debatta. I dat pliras propostas che vulan puspè introducir che stagiunaris pon lavurar fin nov mais l'onn en Svizra. Gist per chantuns perifers saja quai ina buna soluziun, di Campell. En ils chantuns da muntogna posian ils impressaris la finala fabritgar maximalmain durant nov mais l'onn. Ed era l'agricultura ed il turissem profitassan.

Semadeni vul cuntraproposta tar Rasa

«Jau sustegn la preferentscha d'indigens 'light' perquai ch'ella na sa drizza segir betg encunter las intenziuns da l'UE», di *Silva Semadeni* (ps). Ma era per ella è quai be in emprim pass. Gronda speranza metta Semadeni en l'iniziativa Rasa u meglier ditg en ina cuntraproposta dal cussegl federal. L'iniziativa Rasa (Raus aus der Sackgasse) pretenda che l'artitgel costituziunal davart l'immigraziun da massa vegnia puspè stritgà ord la costituziun. Ils iniziants teman che l'artitgel d'immigraziun na possa betg vegnir realisà senza periclitare las cunvegns cun l'UE.

Ina buna cuntraproposta fiss la «quadratura dal tshertgel», di Semadeni. I stoppia dar ina pussaivladad da midar la costituziun uschia che l'artitgel d'immigraziun sa cumportia cun las cunvegns bilaterals.

Candinas – tuttina reglar in zichel

La fracziun da la pcd ha communitgà il mardi che la varianta «light» na correspundia betg dal tuttafatg a sias ideas. Ella less tuttina che la Svizra possa reglar a moda autonoma l'immigraziun. La proposta da la cumissiun para a la pcd memia moderada. Ma ina realisaziun dira – sco la pps preferescha – n'è sa chapescha era betg en il senn da la partida dal center.

Martin Candinas stat cumplainamain davos la tenuta da sia fracziun e preferescha ina clausla da protecciun: «Il pievel svizzer ha acceptà l'iniziativa cunter l'immigraziun da massa, perquai dovri era la pussaivladad da reglar l'immigraziun.» Il politicher sursilvan dat dentant era d'entelir che la pcd na s'opponia betg sch'il cussegl naziunal sa decidia per ina preferentscha d'indigens moderada.

L'aspect central saja ch'i dovria uss puspè dapli segirezza giuridica. La Svizra che haja da sbatter cun il franc ferm na possa betg sa lubir d'avair onns or ina situaziun malguessa. Ins stoppia chattar ina via ord quest dilemma ch'in artitgel costituziunal na giava betg a prà cun ils contracts cun l'UE.

